

OBSERVATOIRE
DE LA SANTE ET DU SOCIAL
BRUXELLES

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

In samenwerking met **la Strada**
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Brussels armoederapport 2010

Openbaar debat van 20 september 2011
« Thuisloos in Brussel »

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Redactie :

Annette Perdaens, aperdaens@ccc.irisnet.be, tel : 02/552 01 50

Voor meer informatie :

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Louizalaan 183 – 1050 Brussel

Tel : 02/552 01 89

observat@ccc.irisnet.be

www.observatbru.be

La Strada, Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Louizalaan 183 – 1050 Brussel

Tel : 02/552 01 78

www.aideauxsansabri.org

Laurent Van Hoorebeke, lvanhoorebeke@lastrada.irisnet.be, et

Olivia Dardenne, odardenne@lastrada.irisnet.be, tel: 02/552 01 78

INHOUDSOPGAVE

DANKWOORD	3
INLEIDING	4
DE VOORSTELLEN VANUIT DE WERKGROEPEN	6
1. De toegang tot en het behoud van huisvesting verzekeren door in te spelen op de obstakels en de hefboomen	6
2. De meest kwetsbaren steun bieden in hun eigen omgeving, ongeacht de aard van deze omgeving	7
3. De uitwisselingen en de samenwerking tussen werkers optimaliseren	8
4. Goede governance aanmoedigen	8
UITEENZETTING VAN MEVROUW E. HUYTEBROECK, MINISTER VAN BICOMMUNAUTAIRE SECTOR BIJSTAND AAN PERSONEN	12
HET VERVOLG OP HET OPENBAAR DEBAT “THUISLOOS IN BRUSSEL” ?	16

DANKWOORD

Onze dank gaat uit naar iedereen die zich heeft ingezet voor de organisatie van en de deelname aan deze rondetafel, naar zij die wensten dat dit onderwerp op de agenda kwam, naar zij die de mens als absolute prioriteit zien, wat zijn of haar moeilijkheden ook mogen zijn, naar zij die dagelijks de strijd voeren om thuislozen uit de schaduw te laten treden, naar zij die er vurig naar streven om de problematiek van thuisloosheid bovenaan de politieke agenda te zetten.

Dit debat maakte het mogelijk om de 'sterkhouders' van de maatschappelijke actie, de betrokken personen, de maatschappelijk werkers van de OCMW's, die talrijk aanwezig waren, en de maatschappelijk werkers van verenigingen samen te brengen.

Wij hopen dat deze samenwerking de deur openzet voor heel wat andere ontmoetingen tussen maatschappelijk werkers van openbare diensten en verenigingen.

We bedanken tenslotte zij die dit project ondersteunden,

AMA asbl, Archipel-Albatros asbl, Bicofédé asbl, BWR asbl, Fami-Home asbl et SMES-B asbl

en zij die de werkgroepen animeerden en verslag namen om deze samenvatting te kunnen opstellen:

Déborah Oddie, Birger Blancke, Edwin Van Hollebeke, Etienne Jacquemijn, Anne Devresse en Séverine Galoppin.

Annette Perdaens, Gille Feyaerts, Nicole Mondelaers, Olivia Dardenne, Laurent Van Hoorebeke en Sarah Luyten.

INLEIDING

In het kader van het Brussels armoederapport 2010 werd het thematisch rapport, op vraag van het Verenigd College van Brussel-Hoofdstad, gewijd aan de problematiek “Thuisloos in Brussel”.

Elk Brussels armoederapport geeft aanleiding tot de organisatie van een publiek debat (gepubliceerde in de 5^e katern van het armoederapport 2010). Dit debat vond plaats in november 2010 en handelde specifiek over de kwestie van participatie aan de opmaak, de uitvoering en de evaluatie van het Brussels actieplan armoedebestrijding (gepubliceerde in de 4^e katern van het armoederapport 2010). Er was tijdens dit publiek debat geen ruimte om het thematisch rapport “Thuisloos in Brussel” te bespreken en bediscussiëren.

Dit was de aanleiding voor de organisatie van een tweede publiek debat op 20 september 2011 in het Brussels Parlement, **in samenwerking met La Strada**, Steunpunt thuislozenzorg Brussel.

De doelstelling van dit tweede publiek debat was om alle betrokken actoren samen te laten debatteren over de initiatieven die door de thuislozensector georganiseerd moeten worden enerzijds, en over de acties die de beleidsmakers kunnen ondernemen om deze initiatieven te ondersteunen anderzijds.

Op dit debat werd een divers publiek uitgenodigd: de Brusselse Parlementairen, de Brusselse Ministers, de Brusselse kabinetten, de OCMW's, de Brusselse thuislozensector (werknemers en thuislozen zelf), de Waalse en Vlaamse diensten, de aanverwante sectoren (huisvesting, CAW's, geestelijke gezondheidszorg, justitieel welzijnswerk, ...). Meer dan 120 personen namen in de loop van de dag deel aan deze denkoefening.

In overleg met een werkgroep van actoren van het werkveld die dit publiek debat voorbereidde, werden drie centrale thema's weerhouden, die in 3 werkgroepen behandeld werden:

- ✓ **1. Wonen en begeleiding**
Begeleiding in de leefomgeving bij de overgang van de straat naar een woning, solidair wonen, begeleiding na de opvang
- ✓ **2. Samenwerking, overleg en communicatie**
Samenwerking, overleg en communicatie tussen diensten van de sector (diensten met een verschillend statuut, publiek of privé, of verschillend taalkader,...) en met diensten van andere sectoren,...
- ✓ **3. Ontoereikend aanbod voor specifieke doelgroepen**
Grote gezinnen, eenoudergezinnen, personen met meervoudige problematiek, mensen met dieren,...

Tijdens het tweede deel van de dag zette Minister E. Huytebroeck, samen met Minister B. Grouwels bevoegd voor het beleid inzake bijstand aan personen en de thuislozenzorg, de grote lijnen uit van het beleid dat vandaag gevoerd wordt in deze sector. Deze uiteenzetting werd gevolgd door een kort debat.

Voorliggend verslag herneemt de voorstellen die naar voor werden gebracht in de drie voorgenoemde werkgroepen, de uiteenzetting van Minister E. Huytebroeck, over het Brusselse daklozenbeleid, en de grote lijnen van het debat dat volgde op deze uiteenzetting.

De samenvatting van het debat dat volgde op de uiteenzetting van Mevrouw de Minister Huytebroeck is apart verkrijgbaar.

DE VOORSTELLEN VANUIT DE WERKGROEPEN

1. De toegang tot en het behoud van huisvesting verzekeren door in te spelen op de obstakels en de hefboomen

ALLE INSTELLINGEN DIE PREVENTIEF WERKEN, MOETEN GEACTIVEERD WORDEN OM TE VERMIJDEN DAT MENSEN GEEN WONING MEER HEBBEN

Het verlies van een woning brengt een sneeuwbaaleffect op gang, de situatie van deze kwetsbare personen verslechterd razendsnel zodra ze geen woning meer hebben.

Daarom is het behoud van de rechten en de toegang tot diensten en zorg cruciaal. Algemene sociale diensten (OCMW, CAP/CASG/CAW, ...) spelen hierbij een onmisbare rol, ten opzichte van de daklozen is deze rol echter te weinig expliciet.

Bij een (dreigende) uithuiszetting heeft de sociale dienstverlening een opdracht die bestaat uit detectie, preventie, opvolging en een belangrijke alarm functie.

De ervaring van het OCMW van St Gillis met de preventie van uithuiszettingen kan gebruikt worden in de andere gemeenten.

HET AANBOD AAN BETAALBARE EN TOEGANKELIJKE WONINGEN VERHOGEN

De problemen en dus ook de antwoorden op deze personen die in grote armoede leven, situeren zich in de eerste plaats in de huisvestingssector.

Om tegemoet te komen aan de verschillende noden, moet men het woningaanbod diversifiëren, of ze nu privé, publiek (sociale huisvesting, sociale verhuurkantoren, ...) of solidair (met private ruimten en gemeenschappelijke ruimten) zijn. Deze structurele oplossing op lange termijn is enkel mogelijk wanneer het aanbod aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen stijgt in het Brussels Gewest.

Om dit te bereiken, moet men :

- de kost van de private huur democratiseren
- toegang tot een huurwaarborg vergemakkelijken, deze moet anoniem zijn om discriminatie en stigmatisatie te vermijden
- belang hechten aan de strijd tegen discriminatie op de huisvestingmarkt
- het recht op aanspraak op een installatiepremie vergemakkelijken in functie van de omstandigheden (bij een overgang van een opvanghuis naar een eigen huisvesting, van de straat naar huisvesting, ...)
- de interventie van de deurwaarder uitstellen wanneer een dakloze terug huisvesting (en dus een adres waarop de deurwaarde hem/haar op kan bereiken) heeft gevonden na een periode op straat.

DE INDIVIDUALISERING VAN DE RECHTEN (OP FEDERAAL NIVEAU) IS EEN PRIORITEIT OM HUISVESTING TE KUNNEN BEHOUDEN EN DE SOLIDARITEIT TUSSEN MENSEN TE VERHOGEN

In België liggen alle uitkeringen uitgezonderd de penioenen lager dan de armoederisicogrens (voor een alleenstaande 973 €).

Om te vermijden dat men een lager bijstandsuitkering krijgt, huren de huishoudens een tweede huisvesting. Het behoud van een statuut als alleenstaande, zelfs wanneer men in groep woont, mag niet afhankelijk zijn van een arbitrair onderzoek van het OCMW of de sociale werker, maar moet op uniforme wijze toegepast worden voor iedereen. Wanneer mensen autonoom willen wonen, moeten personen die afhankelijk zijn van sociale uitkeringen hun statuut als alleenstaande kunnen behouden ook wanneer ze in groep samenwonen. De idee van een label "samenwonen in groep", werd op tafel gelegd als een manier om automatisch het statuut als alleenstaande te behouden.

TOEKENNINGSWIJZEN EN DE WERKING VAN DE WONINGEN GELIJKGESTELD AAN SOCIALE HUISVESTING UNIFORM MAKEN EN HEN DE FINANCIËLE MIDDELEN GEVEN OM HUN VOORTBESTAAN TE VERZEKEREN

Elk SVK bepaalt soeverein de criteria die personen voorrang geven op toegang tot de dienstverlening en de voorwaarden. Wanneer de huur niet betaald wordt, geraakt elke vereniging in financiële moeilijkheden en dit belet de toekenning van woningen aan de meest kwetsbaren. Sociale huurwoningen zouden nochtans een divers publiek moeten kunnen huisvesten.

De begeleiding van personen en families gebeurt best door twee verschillende operatoren:

- de begeleiding in het beheer van de huisvesting
- sociale hulp.

Wanneer het SVK zich kan belasten met het beheer van het goed (als eigenaar), kan deze de sociale opvolging van het gezin niet op zich nemen (waarbij bescherming van de privacy en beroepsgeheim verplicht zijn), dit moet dus gebeuren in samenwerking met een team/vereniging dat buiten het SVK staat.

[2. De meest kwetsbaren steun bieden in hun eigen omgeving, ongeacht de aard van deze omgeving](#)

HUISVESTING IS ONONTBEERLIJK MAAR VOLSTAAT NIET OM KWETSBARE PERSONEN MEER STABILITEIT TE GEVEN IN HUN LEVEN. DOOR SOCIALE HULP TE ONTWIKKELEN IN HET LEEFMILIEU KAN MEN DE NOODHULP OVERSTIJGEN EN INVESTEREN IN LANGE TERMIJNOPLOSSINGEN. DIT WERK MOET ERKEND EN GEVALORISEERD WORDEN, HET IS EEN NIEUWE BENADERING VAN HET SOCIALE WERK.

Men is overgestapt van een notie van bijstand (verlenen) naar deze van hulp (handelen in de plaats van) en vervolgens naar deze van sociale begeleiding (samen doen en voorbereiden op alleen doen) en zelfs sociale actie (werken met een contract of samen werken naar). In tegenstelling tot wat men vreesde, is

sociale begeleiding geen piste die de afhankelijkheid verhoogt maar wel een manier om autonomie te bevorderen. Dit feit is bevestigd door een studie die uitgevoerd wordt in het Waalse gewest.

De vormen die deze sociale begeleiding aannemen variëren al naargelang de nood:

- de “post-opvang”, dit wordt gedaan door de sociale werkers van de opvang
- het begeleid wonen, door een specifiek team, voor eender welk huisvestingstype (SVK, sociale woning, collectieve huisvestingsvormen, preciaire huisvesting in de private sector of zelfs een kraakpand)
- solidair wonen, in samenwerking met één of meerdere teams die zowel de individuele begeleiding en het samenleven opvolgen.

3. De uitwisselingen en de samenwerking tussen werkers optimaliseren

ER MOET GEANTICIPEERD WORDEN OP SITUATIES DOOR BRUGGEN TE CREËREN TUSSEN SECTOREN, OM TE VERMIJDEN DAT BREUKEN LEIDEN TOT SOCIALE WANTOESTANDEN DIE MOEILIK TERUG RECHT TE ZETTEN ZIJN

Voor mensen die het ziekenhuis verlaten, is er geen oplossing. Een opvanghuis heeft niet de uitrusting om deze mensen de nodige opvolging te bieden. Bruggen tussen de medische en de sociale sector moeten versterkt worden via de psy 107 projecten gefinancierd door het RIZIV. In dit kader kan men projecten bedenken die gericht zijn op huisvesting op lange termijn (en dus niet alleen georiënteerd naar een transit). Voorbeeld van een goede praktijk: de samenwerking tussen de Schaarbeekse haard en de SMES laat toe om personen met psychische problemen die in een sociale woning wonen te begeleiden.

ANTICIPEREN OP SOCIALE VERANDERINGEN EN WERKEN OP LANGE TERMIJN DOOR DE WERKMETHODEN VAN HET SOCIAAL WERK AAN TE PASSEN

De noden van kwetsbare personen nemen toe en kunnen zelfs van aard veranderen. Veel sociale werkers wensen rond de persoon een netwerk uit te bouwen van diensten, personen en structuren die op een multidisciplinaire manier hulp kunnen bieden waar nodig. Dit is echter momenteel niet mogelijk gezien de grote hoeveelheid hulpvragen. De werkers moeten als het ware al te vaak een brand blussen en kunnen niet op lange termijn werken.

4. Goede governance aanmoedigen

OVERLEG ORGANISEREN OM SCHAKELS TE CREËREN TUSSEN DE VERSCHILLENDE BELEIDSNIVEAUS OM DE POLITIEKE ACTIE TE VERSTERKEN EN TE VERHINDEREN DAT ZE FUNCTIONEREN ALS COMMUNICERENDE VATEN, SCHADELIJK VOOR IEDEREEN. DIT BELANGT ZOWEL DE BRUSSELSE MINSTERS ALS DE LOKALE OVERHEDEN AAN

De versnippering in diensten, gepaard gaande met transfers, is een remming om rekening te houden met het geheel van de sociale noden die de meest achtergestelde personen hebben. Dit is bijvoorbeeld het

geval voor gehandicapten, personen met mentale stoornissen, asielzoekers of andere migrantengroepen die geweigerd worden in de hiervoor bevoegde structuren en die terugvallen op de thuislozensector. De druk komt eveneens terecht op de schouders van de OCMW's en de onthaalhuizen die al verzadigd zijn. De competitiefteer is schadelijk zowel voor de gebruikers als voor de sociale werkers.

Er moet regelmatig en systematisch overleg georganiseerd worden met de federale overheid, in het licht van een spreidingsplan over heel België om zo oplossingen te vinden voor het onthaal van vluchtelingen door Fedasil op menswaardige manier. Er moet een preventief beleid gevoerd ten aanzien van de Roma op Europees niveau door in te grijpen in het land van oorsprong.

SOCIALE HULP VAN DE OCMW'S HARMONISEREN

Het aanbod aan diensten is geterritorialiseerd en erg gediversifieerd, daardoor hebben sommige personen een fysieke begeleiding nodig in alle stappen die ze moeten ondernemen om te vermijden dat ze verloren lopen in de openbare hulpsector. Deze heterogeniteit voedt de verwarring. Mensen begrijpen niet waarom het ene OCMW wel steun toekent en een ander OCMW niet. Een harmonisering is welkom, rekening houdend met het feit dat leven (en de huisvestingskosten) in Brussel groter is dan elders.

EEN VERHOOGING VAN HET AANBOD AAN SOCIALE BEGELEIDING MAG NIET SAMENGAAN MET EEN VERMINDERING VAN DE CAPACITEIT VAN ONTHAALHUIZEN EN HUISVESTING. GEZIEN DE COMPLEXITEIT VAN DE PROBLEMATIEK VAN EEN HEEL KWETSBAAR EN DIVERS PUBLIEK, MOETEN ALLE BENADERINGEN BLIJVEN BESTAAN EN COMPLEMENTAIR BLIJVEN

Het aantal bedden verminderen terwijl de vraag naar onderdak stijgt is een tegenstrijdige politiek. Veranderingen in de gevoerde politiek door de verantwoordelijken veroorzaken een problematische vermindering in het aanbod voor een bepaald publiek. Dit kan nieuwe vormen van sociale uitsluiting creëren.

De diversiteit van de situaties zorgt voor een nood aan een gediversifieerd aanbod. Het is absoluut noodzakelijk dat de mogelijkheden tot een "adempauze" en een voorbereiding op een leven in een private woning tijdens een verblijf in een onthaalhuis bestaat zodanig dat de meest kwetsbare personen de tijd hebben om hun leven weer op te bouwen.

Een divers publiek heeft dus ook nood aan verschillende vormen van opvang. Er zijn slechts twee opvangstructuren die personen met een verslaving opvangen in Brussel, Transit en Hestia. De lange wachtlijsten tonen dat er niet genoeg alternatieven zijn.

DE BESTAANDE OVERLEGPLATFORMS BETER GEBRUIKEN, DE AANBEVELINGEN VAN HET SOCIALE WERKVELD MOETEN MEE IN REKENING GEBRACHT WORDEN, DE OPVOLGING VAN DE BESLUITEN VERZKEREN EN HUN TRANSPARANTIE VERHOGEN

Er bestaan overlegorganen op verschillende niveaus: federale, regionale of communautaire interministeriële conferenties, Adviesraden (GGC – COCOF en VGC), steunpunten en verschillende overlegplatformen (zoals la Strada en het Overlegplatform thuislozen).

Verschillende instellingen hebben voorstellen en aanbevelingen geformuleerd : het rapport van 2001 van Andrea Réa over de problematiek van daklozen in het Brussels Gewest¹, het thematisch katern « thuisloos in Brussel » van het Brusselse armoederapport 2010, de parlementaire aanbevelingen van 2010 die volgen op de publicatie van dit rapport, de aanbevelingen in het (inter)federaal rapport van de dienst armoedebestrijding (Centrum voor gelijke kansen), en de aanbevelingen van de jury in het rapport van de Europese consensus conferentie over dakloosheid.

MEER PERSONEEL IN DE OVERHEIDSADMINISTRATIES DIE KUNNEN CONTROLEREN OF DE BESTAANDE WETTEN UITGEVOERD WORDEN

Het volstaat niet om mooie wetten te formuleren, men moet nagaan of de wetten worden toegepast en inbreuken op de wet sanctioneren.

Er werden verschillende situaties geïdentificeerd:

- meer controle op de wet op leegstand
- de obstakels onderzoeken bij het toekennen van referentieadressen. Zonder domicilie en zonder referentieadres kunnen sociale rechten (en sociale uitkeringen) niet geactiveerd worden.
- verschillende banken passen de wet op het toekennen van huurwaarborgen niet toe. Daarenboven weigeren banken om een rekening te openen voor minder begunstigen, dit is een schending van de rechten.

DE NOODZAKELIJKE FINANCIËLE MIDDELEN VERZEKEREN EN DE FINANCIERINGSWIJZE VAN DE OCMW'S DOOR DE FEDERALE OVERHEID HEREVALUEREN

Momenteel is er een kloof tussen de politieke doelstellingen en de middelen die daar tegenover staan. Men moet complementaire budgetten vinden opdat de OCMW's kunnen investeren in hulp aan thuislozen, zodanig dat de OCMW's deze hulp niet uit eigen lokale budgetten moeten halen, en zodanig dat het niet ten koste gaat van hulp aan andere personen, of andere benaderingen. Dit kan er eveneens voor zorgen dat de grote verschillen tussen OCMW's in financiële middelen glad gestreken worden.

NIEUWE FINANCIERINGSBRONNEN VINDEN VOOR BEGELEIDING IN HET EIGEN LEEFMILIEU, DAAR WAAR FONDSEN BESCHIKBAAR ZIJN. DE CRITERIA VOOR TOEGANG TOT DE MIDDELEN VAN HET EUROPEES SOCIAAL FONDS (ESF) VERBREIDEN IN HET BRUSSELS GEWEST EN MEER BEPAALD DE TOEGANG TOT DIT FONDS VERGEMAKKELIJKEN VOOR INITIATIEVEN ROND HUISVESTINGSBEGELEIDING, DE ERKENDE VERENIGINGEN BEHOREN HIER OOK TOE

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) is momenteel enkel toegankelijk voor initiatieven die komen van het OCMW en voor het Brussels Gewest initiatieven gelinkt aan tewerkstelling (Actiris). De Concensusconferentie dakloosheid richtte de aandacht op de toegang tot de structurele fondsen (ESF en ERDF) voor huisvesting.

Het volgende programma 2013-2018 moet initiatieven integreren gelinkt met sociale begeleiding in de leefomgeving, welke deze leefomgeving ook is.

¹ Zie hieronder de interventie van Mevr. E. Huytebroeck

Deze onderhandeling moet plaats vinden in de IMC sociale integratie die de federale, gewestelijke en communautaire ministers verenigt. De Brusselse ministers kunnen daar tussenkomen om de verwerving van structurele fondsen voor initiatieven rond begeleid wonen, te beïnvloeden.

UITEENZETTING VAN MEVROUW E. HUYTEBROECK , MINISTER VAN BICOMMUNAUTAIRE SECTOR BIJSTAND AAN PERSONEN

Het beleid dat de GGC voert inzake thuislozenzorg werd voor het eerst helder geformuleerd in de beleidsnota van mei 2007. Deze beleidsnota was mede gebaseerd op een studie van 2000 (ULB) en op de aanbevelingen opgenomen in het eindrapport, die reeds een eerste vertaling hadden gevonden in de eerste beleidsnota van maart 2002.

De doelstellingen die het Verenigd College wenst te realiseren, zijn:

- het vermijden dat mensen in situaties terechtkomen van extreme uitsluiting en dakloos worden
- de samenhang en de maximale complementariteit tussen de voorzieningen in de Brusselse thuislozenzorg te verzekeren
- de bestaande situaties van uitsluiting zo goed mogelijk aan te pakken, zowel voor wat het humanitaire aspect als dat van de sociale reïntegratie betreft
- bevorderen van de inschakelingsprocessen die de betrokken personen moeten toelaten de thuislozenzorg te verlaten en opnieuw een plaats te vinden in de maatschappij.

In de beleidsnota wordt ook bijzondere aandacht gehecht aan drie elementen: preventie, huisvesting (als preventieve én curatieve strategie) en de thuislozensector.

- (1) **Preventie.** Het preventieve luik bestaat uit de versterking van de nazorg bij ontslag uit een instelling (bijzondere jeugdzorg, psychiatrie, gevangenis), het vermijden van uithuiszettingen en het versterken van de schuldbemiddeling.
- (2) **Huisvesting.** Het bevorderen van de uitstroom vereist de versterking van de woonbegeleiding, het begeleid wonen en het ontwikkelen van specifieke huisvesting.
- (3) **De thuislozensector.** Men streeft naar een differentiatie van werkvormen, zoals de ontwikkeling van dagcentra en de specialisatie naar doelgroepen, en de ontwikkeling van een gepaste opvang van specifieke groepen, zoals kandidaat-vluchtelingen en mensen zonder papieren (die tot de verantwoordelijkheid behoren van de federale overheid – Fédasil), en slachtoffers van partnergeweld.

Sinds 2007 hebben we :

- het Steunpunt La Strada opgericht en het Overlegcomité gereorganiseerd
- de coördinatie van de sector justitieel welzijnswerk, waarvoor reeds een eigen overlegcomité bestond, geïntegreerd in het Steunpunt
- het begeleid wonen versterkt en de directe toegang van de straat tot huisvesting bevorderd via de financiering van Diogènes
- de financiering van dagcentra aangevat

- de differentiatie van onthaalhuizen bevordert, bijvoorbeeld door middel van de reconversie van de onthaalhuizen.

Dit beleid dient te worden geactualiseerd, aangepast en aangescherpt. Daarbij kunnen wij ons inspireren op de belangrijke documenten die sinds 2007 zijn verschenen. Tot die documenten behoren :

- het regeerakkoord 2009
- het tweede deel van het Verslag 2008-2009 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting: "Naar een coherente aanpak in de strijd tegen dakloosheid en armoede"
- de tweede katern van het Brussels armoederapport 2010 "Thuisloos in Brussel" en de aanbevelingen
- de beleidsaanbevelingen van de jury van de Europese Consensusconferentie over thuisloosheid, georganiseerd in december 2010 in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie.

Het regeerakkoord 2009 herneemt en actualiseert de belangrijke lijnen van de beleidsnota: prioriteit gaat naar preventie, er wordt voorzien in gediversifieerd en aangepaste huisvesting, en men tracht antwoorden te zoeken voor specifieke problematieken. Er is eveneens een paragraaf opgenomen die handelt over overleg en een belangrijk hoofdstuk over de organisatie van de noodopvang.

De deelrapporten van het federale en het gewestelijke armoederapport zijn zeer interessant, zeer instructief en bieden ons een brede waaier van aandachtspunten, aanbevelingen en concrete voorstellen. Mede op basis van het Brusselse armoederapport heeft de Commissie Sociale zaken een vijftigtal aanbevelingen geformuleerd, waarvan de helft betrekking heeft op huisvesting en de strijd tegen thuisloosheid.

Ik sluit af met de beleidsaanbevelingen van de jury van de Europese Consensusconferentie over thuisloosheid, waarbij ik me beperk tot drie van de zes hoofdvragen:

- op de eerste hoofdvraag "Wat betekent thuisloosheid?", antwoordt de jury dat thuisloosheid een complex, dynamisch en gedifferentieerd proces is, wat, voor mij, een complex, dynamisch en gedifferentieerd antwoord vereist
- voor wat de tweede hoofdvraag betreft, nl. "of het uitbannen/oplossen van thuisloosheid een haalbare doelstelling is", besluit de jury dat "thuisloosheid een ernstig onrecht en een schending van de fundamentele rechten van de mens inhoudt, waaraan een einde kan en moet worden gemaakt". Dit moet het uitgangspunt zijn en blijven van het beleid op het vlak van thuislozenzorg
- voor wat de derde hoofdvraag betreft, nl. "of thuisloosheid het best/meest efficiënt bestreden en voorkomen kan worden door een aanpak waarin toegang tot huisvesting centraal staat", pleit de jury voor benaderingen die tot huisvesting leiden (waaronder het 'housing first' beleid), eerder dan voor noodopvang en tijdelijke oplossingen. Dit houdt in dat de toegang tot vaste verblijfplaatsen en de middelen voor preventie en voor aangepaste ambulante steun voor mensen thuis verhoogd moeten worden. Dit vormt een van de hoofdlijnen van ons beleid.

Waar wij nog verder in willen investeren, is:

- het preventieel: ontwikkelen van preventie, in het bijzonder door meer middelen te investeren in justitieel welzijnswerk en te investeren in de begeleiding na het ontslag uit instellingen uit de bijzondere jeugdzorg. Dit laatste zal het onderwerp uitmaken van een actie-onderzoek en pilootprojecten in het kader van het thema 'Jongvolwassenen en armoede' van het Brussels armoederapport 2012
- het huisvestingsluik: investeren in begeleid wonen. Vandaag vertegenwoordigt begeleid wonen 1,4 miljoen euro ofwel 18,9 % van het budget van de GGC dat bestemd is voor de thuislozenzorg; op dit vlak moeten we blijf geven van ambitie en een ondubbelzinnig groeipad voorstellen
- diversificatie van het aanbod in de thuislozenzorg: het creëren van een wettelijke basis voor de erkenning en subsidiëring van de dagcentra (en de verhoging van de actuele subsidies) enerzijds, en voor de erkenning en subsidiëring van de sociale pensions en de zorgpensions anderzijds. Voor deze nieuwe structuren werd nog geen naam vastgelegd: in het Brussels armoederapport worden deze sociale pensions 'gezinspensions' genoemd. Een sociaal pension is een plaats voor mensen met psychosociale moeilijkheden, die niet beantwoorden aan het profiel van de gebruikers van onthaalhuizen, maar die niet langer autonoom kunnen leven, met of zonder begeleiding. Het sociaal pension is een onthaalplaats die erop gericht is om een tijdelijke medische en sociale begeleiding aan te bieden aan thuislozen die het ziekenhuis verlaten en behoefte hebben aan zorg. Dit alles moet gebeuren in het kader van de herziening van de ordonnantie van 2002, die op dit moment wordt bediscussieerd in de Adviesraad en die binnenkort in eerste lezing zal worden voorgelegd aan het Verenigd College.

Om dit te bewerkstelligen moet men uiteraard wel beschikken over de capaciteiten om doeltreffend te handelen. Ik denk hierbij zowel aan de beleidscapaciteit, als aan de administratieve en budgettaire capaciteiten.

Onder beleidscapaciteit versta ik de bevoegdheid om handelend op te treden, en dit verwijst eens te meer naar de verdeling van de bevoegdheden over de verschillende overheidsniveaus en tussen de verschillende overheden op het gewestelijk niveau. Het uitgangspunt dient te zijn dat de aanpak van thuisloosheid weliswaar een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, maar dat dit slechts mogelijk is indien alle niveaus hun eigen verantwoordelijkheid opnemen. Ik heb het dan in hoofdzaak over de federale overheid en de zgn. onthaalcrisis van asielzoekers. Als de federale overheid er niet in slaagt een oplossing te vinden, dan zal de toeloop van asielzoekers naar het Brussels Gewest de thuislozenzorg ontwrichten en zullen we eens te meer verplicht zijn de weinige extra middelen waarover we beschikken te investeren in de vervangende opvang en humanitaire hulp. Blijft het probleem wie bevoegd is voor de mensen zonder papieren. Vrij algemeen wordt het standpunt gehuldigd dat het hier gaat om een verantwoordelijkheid van de OCMW's, maar iedereen beseft ook dat dit betekent dat een probleem dat de grenzen van het gewest overschrijdt terechtkomt bij enkele centrale gemeenten die nu reeds overbelast zijn.

Onder budgettaire capaciteiten versta ik de middelen waarover we beschikken om een beleid te voeren. In dit halfjaar weet iedereen dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de kleinste gemeenschapsoverheid is in België, dat zij geen eigen fiscale bevoegdheid heeft en dat zij dus voor de integraliteit van haar middelen afhankelijk is van dotaties van de federale overheid en van het Brussels Gewest. En de groei van deze dotaties volstaat zelfs niet om de groei van de personeelskosten in de gesubsidieerde voorzieningen te dekken. De middelen die door de GGC worden geïnvesteerd in de thuislozenzorg zijn weliswaar verviervoudigd tussen de jaren 2000 en 2010, maar enerzijds volstaat die

groei niet om op de toenemende vraag in te kunnen gaan, en anderzijds dreigt het specifieke karakter van de ontwikkeling van de behoeften de spreiding van de middelen over het geheel van de thuislozenzorg uit een steeds precair evenwicht te brengen en te eenzijdig te worden ingezet.

Met deze capaciteiten moet men rekening houden wanneer men aan een overheid als de GGC vraagt om heldere en coherente standpunten in te nemen en een ambitieus beleid te ontwikkelen dat gericht is op de uitroeijing van de thuisloosheid. Maar we zijn ambitieus, en hebben meer bepaald volgende ambities:

- het vrijmaken van extra middelen voor de ontwikkeling van de sector
- het aandringen bij de bevoegde overheden , zowel op Europees, federaal, gewestelijk als lokaal vlak dat zij hun eigen verantwoordelijkheid opnemen
- het versterken van de transversaliteit van het beleid , zowel in de intergouvernementele betekenis, door het beleid van de verschillende overheden op elkaar af te stemmen, meer bepaald dat van de lokale overheden (gemeente en OCMW), de gewestelijke overheden (Gewesten en Gemeenschappen), de Federale en de Europese overheid; in de intersectorale betekenis, door het beleid op verschillende domeinen zoals op het vlak van tewerkstelling, onderwijs, huisvesting, leefomgeving, collectieve dienstverlening, gezins- en wijklevens, justitie, op elkaar af te stemmen, als op het vlak van de samenwerking tussen de voorzieningen op de diverse terreinen. Voor dit laatste rekenen wij ook op u.

HET VERVOLG OP HET OPENBAAR DEBAT

“ THUISLOOS IN BRUSSEL”?

Naast de analyse van de armoedesituatie en evolutie, is een doelstelling van het Brussels armoederapport om het beleid te oriënteren naar gezamenlijke acties in de strijd tegen armoede in het Brussels Gewest.

In het kader van het armoedebestrijdingsbeleid, hebben verschillende institutionele actoren voorstellen of aanbevelingen uitgewerkt voor de verschillende beleidsniveaus over de drie thema's² waarover het openbaar debat van 20 september 2011 handelde.

Het gaat om:

- het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, in samenwerking met de thuislozensector, in het kader van het Brussels armoederapport 2010 en meer bepaald het thematische katern “Thuisloos in Brussel”
- het Brussels parlement (Verenigde vergadering), in het kader van hun onderzoek van de voorstellen in het armoederapport 2010 waarbij ze aanbevelingen doen op verschillende machtsniveaus
- het Steunpunt tot bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting, in het kader van hun Verslag armoedebestrijding 2008-2009 “Naar een coherente aanpak in de strijd tegen dakloosheid en armoede”
- de Europese consensusconferentie over Dakloosheid 2010.

Het Openbaar debat van 20 september 2010, had als doel om de prioriteiten op te sommen voor het beleid voor daklozen, die gebruikt kunnen worden tijdens de budgetbesprekingen op het einde van 2011 en voor de uitwerking van de volgende actieplannen armoedebestrijding voor het Brussels Gewest.

² Ter herinnering: wonen en begeleiding; samenwerking, overleg en communicatie; ontoereikend aanbod voor specifieke groepen.